

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی
د ستراتژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز

تحليل هفته

شماره: ۲۳۸ (از ۷ الی ۱۴ دلو ۱۳۹۶ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی و اقتصادی هفته وار است که به زبان های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی تهیه و نشر می گردد، تا نهادهای سیاست گذار و پالیسی ساز از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می خوانید:

مقدمه ۲

نگاهی به روابط دوجانبه افغانستان و اندونیزیا

روابط دوجانبه کابل-جاکارتا ۴

دیدار اخیر جوکو ویدودو از کابل و اسلام آباد ۵

نقش اندونیزیا در پروسه صلح افغانستان ۶

د هېواد سياسي او امنيتي وضعیت په کوم لوري روان دی؟

روان سياسي کړکېچ ۹

امنيتي بې ثباتی ۱۰

پایله ۱۱

مقدمه

اندونیزیا د نړۍ تر ټولو د زیات نفوس لرونکی اسلامي هېواد دی، چې له افغانستان سره ۶۳ کلنې سیاسي اړیکې لري. له تېر کال راهیسې د ملي یووالي حکومت داسې هڅې پیل کړې، چې د افغانستان د سولې بهیر د بریالیتوب لپاره د دغه هېواد همکاري راجلب کړي او په همدې موخه د افغان او اندونیزیایي چارواکو څو سفرونه هم شوي دي. تېره اوونۍ د اندونیزیا ولسمشر هم کابل ته د یوه ورځني سفر پر مهال ژمنه وکړه، چې له افغانستان سره به د سولې او ثبات د ټینګښت په لاره کې همکاري وکړي.

اندونیزیا هغه هېواد دی، چې په تېرو څو لسیزو کې د افغانستان په مسائلو کې ښکېل نه و؛ خو اوس دغه هېواد هم د افغانستان د قضیې د هواري په تړاو لېوالتیا ښيي. دا چې د اندونیزیا او افغانستان اړیکې له کومو پړاوونو تېرې شوې دي او د افغانستان د سولې په بهیر کې به د دغه هېواد رول څومره اغېزناک وي، هغه موضوع ده، چې د ستراتیژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز د اوونیز تحلیل په لومړۍ برخه کې پرې شننه لولی.

د تحلیل په دویمه برخه کې مو په هېواد کې وروستیو سیاسي او امنیتي بې ثباتیو ته کتنه کړې ده. که څه هم د ملي یووالي حکومت له لومړي سره له پراخو داخلي اختلافاتو سره مخ و؛ خو په تېره یوه نیمه میاشت کې د بلخ ولایت پر سر د مرکزي حکومت او ولایتي ادارې ترمنځ شخړې، د سیاسي وضعیت د خرابېدو په تړاو بېلابېلې اندېښنې راتوکولې دي. د دغو سیاسي شخړو په اوج کې د کابل امنیتي وضعیت یو ځل بیا سخت ټکنی شوی او څو پرله پسې چاودنو او بریدونو په خلکو کې وېره خپره کړې ده. دا چې د هېواد سیاسي او امنیتي وضعیت په کوم لوري روان دی، هغه پوښتنه ده چې په دغه تحلیل کې یې د ځوابولو هڅه شوې ده.

نگاهی به روابط دوجانبه افغانستان و اندونیزیا

جوکو ویدودو رئیس جمهور اندونیزیا، هفته گذشته (۹ دلو ۱۳۹۶ هـ ش) در رأس یک هیأت عالی رتبه آن کشور به کابل آمد و در دیدار به مقامهای افغان، روی گسترش و تحکیم روابط دو کشور و همکاری در پروسه صلح افغانستان، بحث و گفتگو کرد. جوکو ویدودو در یک کنفرانس مشترک خبری با رئیس جمهور افغانستان اظهار داشت که افزون بر روند صلح، اندونیزیا در سایر عرصه‌ها نیز آماده همکاری با افغانستان است.

این سفر بخشی از سفر آسیایی آقای ویدودو است. وی چند روز قبل از پاکستان نیز دیدن کرد و در ملاقات با ممنون حسین همتای پاکستانی‌اش، پیشنهاد ایجاد یک کمیته مشترک علمای افغانستان، اندونیزیا و پاکستان را، به هدف تأمین صلح در افغانستان مطرح کرد.

سفر رئیس جمهور اندونیزیا به کابل و همکاری این کشور در پروسه صلح افغانستان، در حالی است که اوضاع امنیتی افغانستان به شدت شکننده است و تنها در دو هفته گذشته سه حمله خونین در کابل رخ داده است که بیش از ۴۰۰ تن کشته و زخمی بر جا گذاشته است.

در این تحلیل، به روابط دوجانبه افغانستان و اندونیزیا، سفر اخیر رئیس جمهور اندونیزیا به کابل و نقش این کشور در پروسه صلح افغانستان پرداخته شده است.

روابط دوجانبه کابل-جاکارتا

پیشینه روابط افغانستان و اندونیزیا به حدود بیش از نیم قرن می‌رسد. افغانستان از نخستین کشورهایی بود که پس از به پایان رسیدن انقلاب در اندونیزیا، این کشور را در سال ۱۹۴۹م به رسمیت شناخت. روابط دیپلماتیک میان دو کشور در سال ۱۹۵۴ رسماً برقرار شد. در همین سال سفارت افغانستان در جاکارتا نیز گشایش یافت و یک سال بعد از آن، در ۲۴ اپریل ۱۹۵۵م اولین توافقنامه دوستی میان افغانستان-اندونیزیا به امضا رسید. سکارنو اولین رئیس جمهور اندونیزیا بود که در سال ۱۹۶۱م از افغانستان دیدن کرد.

روابط میان دو کشور در زمان جنگ سرد نیز خوب بود و دلیل عمده نزدیکی افغانستان و اندونیزیا در آن زمان آغاز جنبش عدم تعهد یکجا با هند، مصر و چین بود. زمانی که افغانستان توسط شوروی اشغال شد (-۱۹۸۹م) اندونیزیا کشوری بود که به همین دلیل بازی‌های المپیک سال ۱۹۸۰م در روسیه را تحریم کرد. علاوه بر این، مسلمانان اندونیزیا با مجاهدین افغان نیز کمک‌های زیادی کردند؛ اما پس از جهاد افغان‌ها، زمانی که جنگ‌های داخلی در افغانستان آغاز شد، روابط و همکاری‌های اندونیزیا با حکومت و مردم افغانستان نیز تیره‌تر شد.

پس از سقوط رژیم طالبان، روابط دو کشور بار دیگر تقویت گردید و این کشور در بخش‌های مختلف از حکومت و مردم افغانستان حمایت نمود. حامد کرزی در دوره دوم ریاست جمهوری خود، در ماه نوامبر ۲۰۱۲م به اندونیزیا سفر کرد. وی در آن سفر، علاوه بر اشتراک در پنجمین اجلاس مجمع دیموکراسی بالی، دو توافقنامه جدیدی را نیز با مقام‌های آن کشور به امضا رساند که یکی آن در زمینه همکاری‌های دوجانبه در ساحت سیاسی، تجارتی و فرهنگی بود و دیگری نیز به هدف رفع ویزه برای پاسپورت‌های سیاسی، خدمت و مشاوره‌های دوجانبه میان دو کشور بود.

پس از تشکیل حکومت وحدت ملی، این روابط بیش از پیش روبه گسترش نهاد. رئیس جمهور اشرف غنی به تاریخ ۵ اپریل ۲۰۱۷ به اندونیزیا سفر کرد و مورد استقبال گرم رئیس جمهور و مقام‌های آن کشور قرار گرفت. در این سفر شش سند همکاری در عرصه‌های معارف، زراعت، احصائیه، اصلاحات اداری و خدمات ملکی، ساینس و تکنالوژی و تحصیلات عالی میان افغانستان و اندونیزیا به امضا رسید. رئیس جمهور اندونیزیا همچنان در دیدارهای بار رئیس جمهور افغانستان، به هرنوع همکاری در تأمین صلح در افغانستان آماده‌گی نشان داد و از دادن صد بورسیه تحصیلی به محصلین افغان نیز خبر داد.

پس از این سفر آقای غنی، وزیر خارجه اندونیزیا از کابل دیدار کرد و با مقام‌های افغان ملاقات نمود. با این همه، تجارت میان دو کشور بیشتر گسترش نیافته و تاکنون میزان تجارت بین دو کشور، سالانه فقط به ۱۶ میلیون دالر می‌رسد.

دیدار اخیر جوکو ویدودو از کابل و اسلام‌آباد

جوکو ویدودو رئیس جمهور اندونیزیا در حالی از پاکستان و افغانستان دیدار می‌کند که از یک سو روابط کابل و اسلام‌آباد به اوج تیره‌گی خود رسیده است و از سوی دیگر، پروسه صلح افغانستان به دلیل تیره‌گی روابط افغانستان و پاکستان با بن‌بست مواجه شده است.

جوکو ویدودو یک هفته پیش (۲۶ جنوری ۲۰۱۸) به پاکستان سفر نمود و در دیدار به مقامات پاکستانی، روی مسایل منطقه و وضعیت افغانستان به خصوص پایان دادن به جنگ در افغانستان، بحث و گفتگو کرد. در سفر رئیس جمهور اندونیزیا به پاکستان، مقام‌های پاکستانی با پیشنهاد رئیس جمهور اندونیزیا مبنی بر ایجاد یک کمیته مشترک علمای دینی سه کشور به هدف تامین صلح در افغانستان، توافق نمود. هرچند شورای عالی صلح افغانستان از این پیشنهاد اندونیزیا استقبال نمود و آنرا برای رسیدن به صلح در کشور یگ گام مهم دانست، ولی حکومت تاکنون در این زمینه ابراز نظری نکرده است.

رئیس جمهور اندونیزیا در سفرش به افغانستان نیز به همکاری کشورش در پروسه صلح افغانستان تاکید نمود و در دیدار با رئیس جمهور غنی و سایر مقام‌های افغان، در رابطه به گسترش همکاری‌های دوجانبه در عرصه‌های اقتصادی، آموزش‌های حرفوی، استفاده از فرصت‌های موجود در صادرات و واردات به شمول دهلیز هوایی، ایجاد کمیته مشترک اقتصادی و دیدوبازدیدهای علمای دو کشور، گفتگو کرد. این سفر از این ناحیه نیز حایز اهمیت است که نخستین دیدار یک رئیس جمهور اندونیزیا پس از سال ۱۹۶۱ از افغانستان است.

در این دیدار اشرف غنی اندونیزیا را پرنفوس‌ترین و بزرگترین کشور جهان اسلام و یکی از قدرت‌های مهم اقتصادی آسیا و جهان خطاب کرد و نقش این کشور را در میان کشورهای اسلامی، بی‌نظیر خواند.

نقش اندونیزیا در پروسه صلح افغانستان

راهکار حکومت وحدت ملی در مورد تامین صلح در کشور بیشتر روی سیاست خارجی می‌چرخد. نشست‌ها و سفرهای متعددی نیز در این رابطه صورت گرفته است، ولی در کل، این همه تلاش‌ها تاکنون نتیجه مثبتی در پی نداشته است.

اندونیزیا از جمله پنج حلقه سیاست خارجی رئیس‌جمهور غنی، در حلقه دوم (کشورهای اسلامی) قرار دارد. در زمان حکومت وحدت ملی جایگاه اندونیزیا در سیاست خارجی افغانستان نظر به قبل برجسته شده و حکومت وحدت ملی در کنار دیگر بخش‌ها برای جلب همکاری این کشور در رابطه به پروسه صلح افغانستان نیز تلاش می‌ورزد. به همین دلیل، پس از سفر رئیس‌جمهور غنی به جاکارتا، حدود دو ماه پیش محمد کریم خلیلی رئیس شورای عالی صلح افغانستان و شماری از اعضای این شورا نیز به اندونیزیا سفر کردند و در آن سفر جوکو ویدودو رئیس‌جمهور آن کشور به هیأت شورای عالی صلح اطمینان داد که کشورش در تلاش‌ها برای تامین صلح و ثبات در افغانستان سهم می‌گیرد.

هرچند اندونیزیا تجربه مشابه سال‌ها جنگ و بی‌ثباتی را در این کشور دارد و با تجارب خویش در رابطه به دستیابی به صلح و ثبات، با افغانستان نیز همکاری کرده می‌تواند، ولی با توجه به دلایل ذیل همکاری این کشور در تامین صلح در افغانستان، تاثیرگذاری آنچنانی را نخواهد داشت:

نخست؛ جنگ جاری افغانستان در سال ۲۰۰۱م از سوی امریکا و ناتو، ظاهراً برای سرکوب شبکه القاعده و طالبان آغاز گردید، اما در حقیقت امریکا اهداف درازمدت خویش در منطقه را دنبال می‌کند که به نظر برخی تحلیلگران اهداف امریکا در این منطقه، حصار رقبای خویش مانند چین و روسیه است. بنابراین، جنگ افغانستان بیشتر عوامل بیرونی دارد و این جنگ تا حضور نیروهای خارجی در افغانستان ادامه خواهد داشت.

دوم؛ پس از ده‌ها سال جنگ در اندونیزیا، این کشور از راه مذاکرات و تفاهم سیاسی به صلح دست یافته است، نه از طریق جنگ و فشرهای نظامی. بنابراین، یگانه راهی که منجر به خاتمه جنگ در افغانستان نیز شده می‌تواند، مذاکرات بین‌الافغانی است. در حالیکه استراتژی امریکا در افغانستان و راه‌کار حکومت افغانستان روی جنگ و گزینه نظامی تاکید دارد و به تازه‌گی گفتگوها با طالبان از سوی امریکا و به پیروی آن از سوی حکومت افغانستان، تحریم گردید.

سوم؛ تلاش افغانستان در رابطه به همکاری اندونیزیا در پروسه صلح افغانستان، فشار بالای پاکستان و برگزاری نشست از علمای دینی است که برضد جنگ جاری در افغانستان فتوا صادر کند. در حالیکه از یک سو علمای اندونیزیایی تاثیر و نفوذی بر مخالفین مسلح حکومت افغانستان ندارند و از سوی دیگر خاتمه این جنگ در پی چنین فتواها و نکوهش‌ها ممکن به نظر نمی‌رسد و در عین حال حکومت افغانستان تنها با گروه طالبان نیز درگیر نیست، بلکه بربنیاد اظهارات خود رئیس جمهور غنی چندین گروه در افغانستان می‌جنگند که نشانگر پیچیده بودن این جنگ است و با توصیه‌های اخلاقی و صدور یک فتوا، خاتمه آن ممکن نخواهد بود.

د هېواد سياسي او امنيتي وضعیت په کوم لوري روان دی؟

د بلخ ولایت د واک پر سر د سياسي کشمکش اوږدېدو او پرله پسې امنيتي پېښو، په هېواد کې د سياسي او امنيتي بې ثباتيو د زیاتېدو اندېښنې زیاتې کړې دي.

که څه هم د بلخ د واک پر سر شخړې تراوسه امنيتي تاوتریخوالی نه دی لرلی؛ خو د دغې موضوع د حساسیت او ترینګلتیا په تړاو اندېښنې ځکه زیاتېږي، چې لومړی په افغانستان کې د امریکا سفير او وروسته بیا نېغ په نېغه سپینې ماڼۍ په دې تړاو څرګندونې وکړې.

دا وضعیت داسې مهال دی، چې په هېواد کې د امنيتي وضعیت خرابوالي هم عام افغانان اندېښمن کړي او یوازې په تېرو دوو اوونیو کې پلازمېنه کابل د څو خونړیو بریدونو او چاودنو شاهد و، چې سلګونه تنو ته پکې مرګ ژوبله واوښته.

دا چې د هېواد سياسي او امنيتي وضعیت په کوم لوري روان دی، د دغه وضعیت لاملونه څه دي او ایا د ملي یووالي حکومت به دغه وضعیت قابو کړای شي کنه، هغه پوښتنې دي، چې دلته مو ځواب کړې دي.

روان سياسي کړکېچ

تېره يوه نيمه لسيزه او په تېره بيا د ملي يووالي حکومت په تېرو دريو کلونو کې د هېواد سياسي وضعيت کړکېچن و او داخلي اختلافاتو د هېواد پر سياسي پرده خپل دروند سيوري غوړولی و؛ خو اوس دغو سياسي بې ثباتيو نوي رنگ اخېستی او په تېره بيا د حکومت پر وړاندې د واک جزيرې پياوړې شوې ښکاري.

کله چې د افغانستان ولسمشرۍ ماڼۍ د بلخ لپاره نوي والي وټاکه او د دغه ولايت پخواني والي عطا محمد نور د ارگ د دغې پرېکړې پر وړاندې مقاومت وکړ، لومړی ځل شو چې د حکومت يوه سيمه ييز چارواکي په لوړه کچه د مرکزي حکومت واکمني ونگوله، د حکومت پرضد يې د خپلو پلويانو پرله پسې غونډې جوړې کړې او حکومت ته يې بېلابېل اخطارونه ورکړل؛ خو په ځانگړې توگه ارگ بيا تراوسه په ښکاره ډول د نوموړي توندو څرگندونو او گوتڅنډنو ته ځواب نه دی ويلی.

د دغه جنجال له اوږدېدو سره، د امريکا د ولسمشر مرستيال مايک پنس له ولسمشر غني سره په تېلېفون خبرې وکړې، وروسته په کابل کې د امريکا سفير په دې تړاو څرگندونې وکړې او ورپسې سپينې ماڼۍ هم په يوه ويناپاڼه کې خپل دريځ روښانه کړ. د دې ترڅنگ په ملگرو ملتونو، افغانستان او عراق کې د امريکا پخواني سفير او د امريکا اوسني ولسمشر ته نژدې کس زلمي خليلزاد په يوه مرکه کې د عطا محمد نور پرضد څرگندونې وکړې. کوم څه چې ظاهراً له ملي يووالي حکومت څخه د ښاغلي نور په مقابل کې د امريکا د ملاتړ ښکارندويي کوي. خو په ټوله کې په دې لړه دوه ډوله تحليلونه شته دي:

لومړی؛ دا چې نړيواله ټولنه او په ځانگړې توگه امريکا په افغانستان کې د واک د جزيرو له پياوړي کېدو په وېره کې ده؛ ځکه د افغانستان په قضيه کې د نورو نړيوالو لوبغاړو ښکېلتيا ورځ تر بلې زياتېږي او دا به هغه څه وي، چې په سيمه کې به د امريکا اوږدمهالې گټې وننگوي.

دویم؛ دا قضيه د ۲۰۱۴ کال د جنجالي ټاکنو او اېتلافي حکومت د جوړولو په څېر بله سناريو ده او په دې توگه د افغانستان بحران ته نوي اړخونه و کول کېږي او نړيوال لوبغاړي د دغه بحران په ژورېدو کې خپلې گټې لټوي.

امنيتي بي ثباتي

د سياسي بي ثباتيو ترڅنگ، د هېواد امنيتي وضعيت هم ورځ تر بلې په خرابېدو دی. په کابل کې د تېرو دوو اوونيو خونړيو پېښو د خلکو پام له سياسي کشمکشونو امنيتي بي ثباتي ته واړاوه. په انټرکانټيننټل هوټل برید او ورپسې په صدارت څلور لارې کې خونړۍ چاودنې نژدې ۱۵۰ تنه ووژل او تر ۲۵۰ ډېر يې ټپيان کړل. په دغو بریدونو کې ملکي خلکو ته پراخه مرگ ژوبله واوښته.

که څه هم، ظاهراً د طالبانو وروستيو بریدونو له دغې ډلې سره د سولې پر بهير ژور اغېز وکړ او لومړی امریکا او بيا افغان حکومت له طالبانو سره د سولې خبرې تحریم کړې؛ خو تر دغو بریدونو دمخه د افغانستان په تړاو د امریکا له پوځي تگلارې جوته وه، چې د جگړې ستراتيژي تر لاس لاندې ده او له همدې کبله دا اندېښنه له وړاندې موجوده وه، چې ۲۰۱۸ کال به د افغانانو لپاره خونړی وي.

په کابل کې له خونړيو بریدونو وروسته، د طالبانو له خوا يوې خپرې شوې اعلاميې څخه ښکاري چې دغه ډله له سياسي پلوه او په ځانگړې توگه د روغې جوړې په برخه کې له پامه غورځول شوې وه او هم له نظامي اړخه په هېواد کې د ډېرو وسله والو سخت دریځو ډلو د شتون په تړاو د حکومت څرگندونو، افغان حکومت ته د طالبانو نظامي گواښ پیکه ښودلی و؛ نو ځکه طالبانو غوښتل په دغو بریدونو سره فشارونه وارد کړي. خو په کابل کې د وروستيو امنيتي پېښو اغېزې د طالبانو لپاره خورا منفي وې.

په ټوله کې بنسټيزه ستونزه د سولې پر ځای د جگړې ستراتيژي ده، چې دا هرڅه يې ممکن کړي دي. افغان حکومت د سولې په تړاو تراوسه ټول تمرکز پر دې کړی، چې پر پاکستان فشار راوړي، خو وسله وال طالبان سولې ته اړباسي؛ خو پاکستان که له يوې خوا نه غواړي، له بلې خوا داسې برېښي چې دا چاره د پاکستان له وسه پوره نه ده.

د امریکا جگړه ييزه تگلاره هم د دې لامل هم شوې، چې د سيمې ځواکمن هېوادونه دلته د امریکا له حضور څخه په وېره کې شي او د دولت له وسله والو مخالفينو سره د مرستو تر کچې اړیکې جوړې کړي. کوم څه چې په راتلونکي کې د سولې او روغې جوړې شونتيا نوره هم کموي.

پایله

اوسمهال داسې برېښي، چې حکومت به د اوس په څېر سياسي مخالفتونو ته ډېر پام ونه کړي؛ خو تر ډېره به هڅه وکړي، چې د بلخ د واک پر سر رامنځته شوې شخړې ته د پای ټکی کېږدي. بیا به هم د ارگ او بلخ ولایت ترمنځ د وروستي کړکېچ هواری د ملي یووالي حکومت لپاره په اوسني وخت کې سخته دوسیه وي.

په ټولیز ډول تاوتریخوالي ته د دغې قضیې د وتلو شونتیا کمه برېښي؛ خو د دغه جنجال د اوږدېدو اندېښنې زیاتې دي او د دغه کشمکش اوږدېدل به د دغې قضیې تر شا د نړیوالو لوبغاړو د رول تحلیلونه هم تقویه کړي.

د هېواد امنیتي وضعیت بیا تر ډېره له طالبانو سره د امریکا او بیا افغان حکومت د سولې او جگړې له تگلارې سره تړلی دی. په اوسني وخت کې داسې ښکاري، چې امریکا، افغان حکومت او د حکومت وسله وال مخالفین ټول به پر جگړې تمرکز ولري او دا وضعیت به نور هم د خرابېدو په لور ولاړ شي. د امنیتي بې ثباتیو زیاتوالی به د حکومت سياسي مخالفینو ته د فشارونو واردولو زمینه هم جوړه کړي او ښځه به د سياسي اختلافاتو پر زیاتېدو او ژورېدو هم اغېزې وکړي. پای

ارتباط با ما:ایمیل: info@csrskabul.com csrskabul@gmail.comوب سایت: www.csrskabul.net - www.csrskabul.com

شماره تماس دفتر: 784089590 (+93)

ارتباط با مسؤولین:دکتور عبدالباقي امین، رئیس مرکز مطالعات استراتژیک ومنطقوی: (+93) 789316120 abdulbaqi123@hotmail.comحکمت الله ځلاند، مسؤول بخش پژوهش‌ها و نشرات: (+93) 775454048 hekmat.zaland@gmail.com

یادآوری: لطفا نظرات و پیشنهادات خود را جهت بهبود مطالب این نشریه به ما ارسال دارید.